

Informace o výstavě **„Národní muzeum na nové výstavě „Když císař umírá“ připomíná poslední cestu císaře a krále Karla IV. „**

Samotná výpravnost pohřbu Karla IV., ceremoniální průvod a s ním spojené velkolepé smuteční slavnosti poukazují na význam této historické osobnosti, která zůstala v povědomí celého národa dodnes. Procesí skýtalo strhující podívanou a prošlo známými historickými částmi Prahy – Vyšehradem, Pražským hradem, Malou Stranou a Starým i Novým městem. V jeho čele kráčelo celkem 564 černě oděných světlonošů s rozžatými svícemi. Pohřbu se účastnili zástupci předních panských rodů, staroměstští i novoměstští konšelé a další významní měšťané. Jednalo se o opravdu ojedinělou událost, která neměla v tehdejší společnosti obdoby.

„Národní muzeum v roce oslav narození císaře Karla IV. zvolilo na první pohled zvláštní téma jeho smrti a pohřbu. Tato volba má však svou logiku. Karlův pohřeb byl začátkem jeho historické nesmrtelnosti a stal se jednou z nejzajímavějších událostí tehdejší doby. Velkolepý pohřební průvod byl pestrá sondou do tehdejší doby a společnosti. Být takovouto sondou má ambice i naše výstava. Doufám, že tak zajímavým způsobem doplní a završí všechny ostatní výstavy a akce, které se v roce 2016 k výročí císaře a krále Karla IV. konaly,“ uvádí generální ředitel Národního muzea Michal Lukeš.

Smrt a nesmrtelnost císaře a krále Karla IV.

Při vstupu do dvorany Českého muzea hudby přichází ohromí monumentální kopie sochy trůnícího císaře Karla IV. ze Staroměstské mostecké věže, která dominuje celému prostoru.

První část výstavy pak představí prostřednictvím nejrůznějších exponátů *kulturu a život ve středověkém městě z doby vlády Lucemburků* v českých zemích. Návštěvníci tak uvidí například různé předměty denní potřeby, opracované středověké architektonické články, soubory mincí, pečetě nebo také ukázky výzbroje a výstroje.

Další část je věnována *tématu smrti, umírání a roli církve ve středověku*, ve které jsou prezentovány předměty související se sakrální sférou – prsteny, svrchní mešní roucha, mešní kalichy, poutní odznaky, náboženské sošky, relikviáře apod. Tyto předměty provázely v křesťanské společnosti 14. a 15. století každého jednotlivce od narození a připravovaly jej na „poslední věci“ člověka – smrt a věčný život či zatracení.

Hlavní část výstavy je pak už zaměřena na klíčový *moment smrti a pohřeb samotného Karla IV.*, připomenutého včetně obřadní cesty Karlova smutečního průvodu prezentací textilií z královské hrobky na Pražském hradě. Kromě nich patří mezi další významné předměty například trojdílný dřevěný oltář ze Slavětína, treboňské antependium se znaky Jana Rožmberka a Elišky z Halsu se sakrálními motivy, překrásné monstrance, medailony a části náhrobních desek.

Závěrečný oddíl výstavy se pak věnuje uměleckým dílům především z 19. století, které představují *trvalou paměť Karlových skutků* a které se vztahují k *majestátu jeho „druhého života“*.

Večery ve společnosti Karla IV.

K výstavě je připraven také bohatý doprovodný program, který začíná zároveň s otevřením výstavy. Během akce nazvané *Šest večerů za Karla IV.* mají návštěvníci možnost zažít šest jedinečných kulturních událostí v různých historických částech Prahy, které poukazují na památná místa, kde se zastavil smuteční průvod s ostatky Karla IV. Zájemce čekají po dobu šesti dní v atraktivních pražských lokalitách zajímavé koncerty, diskuze, workshopy, dětské programy nebo vzpomínkový svíčkový průvod za císaře.

Nebudou chybět ani víkendové a večerní komentované prohlídky a odpolední akce pro rodiny s dětmi z oblíbeného cyklu *Aspoň na víkend*.

Národní muzeum a karolinské oslavy

K výročí narození Karla IV. Národní muzeum letos připravilo i další akce a výstavy. Jeho osobnost představilo i v zahraničí na výstavě **Karel IV., král český a císař římský** na hradě Bauska u lotyšské Rigy, která se na konci listopadu 2016 přesune do estonského Tallinnu. Od 15. prosince bude také za přítomnosti prezidentů České a Portugalské republiky otevřena výstava **Karel IV. a víra** v portugalském Cascais. S velkým návštěvnickým ohlasem se setkal i přednáškový cyklus **Karel IV. a ženy v jeho přízni**, který se konal v Nové Národního muzea.

Projděte si poslední cestu slavného císaře na vlastní kůži

Národní muzeum v rámci oslav karolinského výročí připravilo také speciální mobilní aplikaci s názvem Charles GO, díky které si zájemci budou moci projít poslední cestu Karla IV. a navštívit další místa, která se vážou k jeho době.

Aplikace prostřednictvím GPS lokátoru nabídne uživatelům informace o památkách nebo historických událostech vztahujících se k místu, na kterém se právě nachází. Také některé předměty se sbírek Národního muzea, které si veřejnost může prohlédnout na výstavě *Když císař umírá*, budou umístěny do kontextu konkrétních míst a historických událostí v Praze i na několika dalších místech v České republice. Místa, předměty a zajímavosti jsou v aplikaci průběžně doplňovány a uživatel je o nich informován na svém mobilním zařízení.

Informace v aplikaci kombinují původní odborná fakta o památkách a předmětech z pera kurátorů Národního muzea a externích odborníků na středověk, vždy v uživatelsky přístupné podobě. Aplikace vznikla jako univerzální GPS lokátor, který bude možné využít také v budoucnu ve vztahu k dalším expozicím nebo virtuálním výstavám. Aplikaci lze stáhnout na stránkách www.charlesgo.cz

Více informací o výstavě a jednotlivých akcích naleznete na www.nm.cz a www.muzeum3000.cz

České muzeum hudby je otevřeno denně kromě úterý od středy do pondělí od 10.00 do 18.00 hodin. Vstupné do objektu je 120 Kč/plné, 80 Kč/snížené a 200 Kč/rodinné.

Mgr. Kristina Kvapilová

odd. vnějších vztahů

T: +420 224 497 250

M: +420 731 514 077

E: kristina_kvapilova@nm.cz, press@nm.cz

W: www.nm.cz, www.muzeum3000.cz

Organizace
Spojených národů
pro výchovu,
vědu a kulturu

**700. výročí narození
Karla IV.**

slavené s podporou UNESCO

1/ Socha trůnícího císaře Karla IV. ze Staroměstské mostecké věže (kopie)

huť Petra Parlěře (1332 nebo 1333, Kolín nad Rýnem nebo švábský Gmünd – 1399, Praha) – kopie (Jaroslav Jelínek, 2000)

Praha, kolem 1380

Císař Karel IV. se na průčelí mostecké věže prezentuje jako na triumfálním oblouku v majestátu zakladatele říše a svého patrona Karla Velikého. Zastupuje jej jako jeho pokračovatel, obnaženým mečem reprezentuje spravedlnost i brannou moc.

Vystavená kopie má některé staré sporné detaily, ale i nové doplňky modelace. Originál byl několikrát poškozen, počínaje dělovými koulemi švédského vojska z roku 1648, kdy socha přišla o ruce s atributy, o kamary koruny a špičku pravého střevice, který přesahoval přes podnožku.

2/ Vitráž s postavou apoštola

Západní Čechy – Žebnice, kostel sv. Jakuba, kolem 1340

čiré a barevné vrstvené sklo, malované švarclotem, olověná montáž

61,5 x 31,5 cm

Středověké vitráže byly sestavovány z transparentních barevných skel, spojovaných olověnými páskami, které zároveň vytvářely kresbu kontur kompozic. Skla se malovala vypalovanou černou barvou (zv. švarclot) podle předloh. S pomocí barevné filtrace denního světla zvenku spoluvytvářela specifickou spirituální atmosféru uvnitř chrámů.

Prezentovaná vitráž s postavou apoštola je součástí souboru celkem šesti dochovaných okenních výplní bývalého kněžiště (dnešní sakristie) kostela sv. Jakuba Většího v Žebnici u Plzně, odkud byly roku 1911 vyjmuty a rozděleny po třech do sbírek Musea Království českého v Praze (dnes Národní muzeum) a Uměleckoprůmyslového musea Plzeňského (dnes Západočeské muzeum v Plzni).

Okenní výplně z karlovské doby se u nás dochovaly jen velmi vzácně, většinou ve formě fragmentů. Žebnické vitráže jsou považovány za nejstarší uchovaný soubor tohoto typu na našem území a patří ke skvostům českého středověkého sklářství.

3/ Oplakávání Krista

okruh Mistra Týnské kalvárie

reliéf z lipového dřeva, s původní polychromií

Praha (?), kolem r. 1420

v. 99 cm, š. 87,5 cm, hl. 8 cm

V roce 1975 reliéf restauroval akad. sochař Karel Stádník. Pod mladšími nánosy barev objevil původní, překvapivě pestrou a svěží polychromii, s expresivně působivou voskově žlutou barvou Kristova mrtvého těla. Hlavy dvou postav se nedochovaly: v pozadí vlevo byl s pozvednutou pravicí sv. Jan Evangelista a napravo od něho zbyla jen část roušky jedné ze tří Marií. Kromě Krista měly všechny postavy uražené nosy, v čemž snad lze spatřovat projev ikonoklasmu (husitského?). Z estetických důvodů je restaurátor rekonstruoval. Reliéf mohl kdysi zdobit střed nevelkého oltáře, buď v menším kostele, nebo v kapli, veřejné či privátní.

4/ Oltář ze Slavětína

anonym

Praha (v 19. století umístěno v kostele sv. Jakuba ve Slavětíně, okres Louny)

kolem 1450

smíšená tempera na smrkovém dřevě

v. 233 cm x š. 306 cm (otevřený)

Třídílný malovaný skládací oltář s pohyblivými křídly a dnes poškozeným středem byl do Národního

muzea zaslán farářem Františkem Štědrým z kostela sv. Jakuba ve Slavětíně (okr. Louny) roku 1893. Oltář nese stopy dávného cíleného útoku ostrým předmětem a je výrazně poškozen jak ve středu střední desky, tak na zadních stranách křídel, kde je malba z velké části setřena. Rozměrný retábl se volně řadí ke skupině monumentálních pozdně gotických oltářů, jež spojuje zvláštní reformně orientovaná ikonografie centrální desky s anděly držícími svatostánek, kde se původně nacházel eucharistický motiv. Muzejní oltář předchází skupinu přibližně o půlstoletí (ostatní díla této skupiny pocházejí až z přelomu 15. a ze 16. století) a nese jisté odlišnosti. Především v tom, že ve středu se zřejmě nenacházel výklenek, ale malovaný eucharistický symbol, dnes zničený. Nad anděly bylo Ukřižování s Pannou Marií a sv. Janem Evangelistou, z nichž se dochovala v úplnosti pouze postava sv. Jana. Vnitřní strany křídel nesou postavy sv. Petra a sv. Jakuba a v nástavcích starozákonní proroky Jeremiáše a Izaiáše.

5/ Tzv. Třeboňské antependium

anonym

Čechy, 1380–1390

plátno, samet, vlna, hedvábné nitě, dracoun

v. 61,5 cm, š. 121 cm

Tzv. Třeboňské antependium tvoří devět původně samostatných výšivek především se sakrálními motivy. Jsou vytvořeny technikou štěpených stehů, adjustovaných do tvaru obdélníku. S výjimkou prostřední výšivky v dolní řadě, která je odlišná a byla zhotovena později, vznikly kolem roku 1380–1390 a velikostí, kompozičně i technikou tvoří jednotný celek. Adjustace na plátně je pozdější a doba a smysl jejího vzniku nebyly dosud spolehlivě určeny.

Nejstarší zprávy o provenienci textile se vztahují k dražbě inventáře zrušeného kláštera klarisek v Českém Krumlově v letech 1782–1783.

Jednotlivé výšivky jsou členěné nápisovými páskami do tří obrazových částí – centrální vyobrazení je zleva a zprava provázeno zpodobněními starozákonních proroků, apoštolů a evangelistů.

Tzv. Třeboňské antependium dokládá všeobecný rozvoj českých zemí v období vlády Lucemburků, především Karla IV., který se projevil i v mimořádné úrovni domácí textilní tvorby.

ŠEST VEČERŮ ZA KARLA IV.

30. 11. – 5. 12. 2016

Více informací o akcích a možnostech rezervace naleznete na www.nm.cz

30. 11. 2016

18.00

Štěpán Rak & Alfred Strejček: Vivat Carolus Quartis

České muzeum hudby, Karmelitská 2

1. 12. 2016

18.00

Klavírní koncert Beaty Hlavenkové

Muzeum Bedřicha Smetany, Novotného lávka 1

2. 12. 2016

18.00

Kulatý stůl na téma „Středověk dnes: Jak o něm učit, psát a hovořit?“

Kostel sv. Klimenta, Klimentská

3. 12. 2016

Tanečně-kejkliřské odpoledne

Barokní sál (refektář) kláštera na Slovanech (Emauzy), Vyšehradská 49

4. 12. 2016

14.00–18.00

Dětské odpoledne s Karlem IV.

Staré purkrabství, V Pevnosti 161, (Vyšehrad)

5. 12. 2016

18.00

Koncert souboru Schola Gregoriana Pragensis

Kostel sv. Panny Marie pod řetězem, Lázeňská ulice

18.00

Pohádka Král Karel pro malé i větší

České muzeum hudby, Karmelitská 2

19.15

Začátek průvodu Svíčka za císaře

U kostela sv. Panny Marie pod řetězem, Lázeňská ulice

Aspoň na víkend se rozlučte s rokem Karla IV.

18. 2. 2017, 13.00–17.00

Pro děti bude připravena výtvarná dílna inspirovaná dobou a osobností Karla IV. Budou si moci navrhnout a vyrobit pestrobarevné vitráže, jako by byli stavitelé katedrál. A protože v době Karla IV.

kvetla vzdělanost, naučí se psát gotickým písmem a kreslit ozdobné iniciály. Dospělí mohou na Otce vlasti zavzpomínat na komentované prohlídce výstavy.

Večerní komentované prohlídky

11. 1., 8. 2., 9. 3. 2017

od 19.00 hodin

Zájemci si užijí tajemnou atmosféru výstavy ještě intenzivněji po zavírací době! V rámci večerní komentované prohlídky s autorem nebo kurátorem výstavy zjistí nejen zajímavé informace o Karlovi IV. a jeho životě, ale také nahlédnou do společenského dění v době vrcholného středověku.

Víkendové odpolední komentované prohlídky

21. 1., 18. 2., 18. 3. 2017

od 14.00 hodin

Odborníci na slovo vzatí návštěvníky zasvěťí do tajů týkajících se Karla IV. a jeho vlivu na historický vývoj českých zemí a představí i společnost v době vrcholného středověku.
